Necatigil ve şürekâsı

Türk şiirinin büyük ustalarından Behçet Necatigil'in arşivinden yapılan derlemeler onun yaşamöyküsünü tamamlıyor. Mektup kitapları dizisinin yeni cildi 'Şiirinizin Tadına Geç Vardım' 1940'lardan itibaren şaire yazılmış mektupları kapsıyor. Okurların, Necatigil'in büyük dost meclisini, şürekâsını tanıyıp aralarındaki ilişkiyi çözümlemesine vesile olacak bir derleme bu...

METİN CELÂL
metincelal@gmail.com

Şairin yaşamı şiire dahil midir? Tabii ki her zaman bu mümkün değil. Başka bir deyişle şairden şaire değişecek bir özellik bu. Az ya da çok her şairin yaşamdan süzdüklerinin, gördüklerinin şiirine az ya da çok yansıdığına inanırım. Yazdığı şiirlerden bir şairin nasıl yaşadığını, yaşama nasıl baktığını çıkarabilir, oradan şairiniz için bir portre oluşturabilirsiniz. Bu portre ne kadar doğrudur tabii ki tartışmalıdır. Ama sonuç olarak okurunun şairine yakıştırdığı bir yaşamöyküsü, hayata bakıştır bu. Benim de ilk okuduğumdan beri hayranlık duyduğum Necatigil'e yakıştırdığım bir yaşam biçimi var. 1980'de, ilk yayımlanan yazılarımdan birinde hakkında ne yazdıysam, yine o dönemden 'Ben Necatigil' adlı şiirime nasıl imgeler yansıttıysam tabii ki onlar belirleyici olmuş.

Necatigil evlerin şairidir. Dar gelirli bir ailenin babasıdır. Kirayı nasıl ödeyeceğini, evi nasıl geçindireceğini, sevgili karısını, gözbebeği kızlarını düşünür sürekli. Onlara iyi bir yaşam sağlamaya çalışır. Evle iş arasında geçen, rutin bir yaşamı vardır. Edebiyat öğretmenidir, bu işin şairliğine çok uyduğu düşünülür ama zamanının çoğunu okul ve sonrasında ödev ve sınav kâğıtlarının doldurduğu bilinmez. İşten ve evden artan küçücük zaman dilimlerinde odasına sığınacak, muhteşem şiirlerini yazacak, unutulmaz çevirilere imza atacaktır.

Bu rutin ve yoğun yaşam içinde Necatigil'in pek arkadaşı, dostu olacağını, onlarla buluşup görüşeceğini, mektuplarla sıkı bir iletişim ağı kuracağını tasavvur edemiyor insan. Oysa geçmişten günümüze yansıyan az sayıdaki fotoğrafta onu hep dost meclislerinde, bir kenara oturmuş mütebessim bir ifadeyle kameraya bakarken görüyoruz.

Türk şiirinin büyük ustalarından Behçet Necatigil'in arşivinden yapılan derlemeler onun yaşamöyküsünü parça parça tamamlamaya devam ediyor. Şiirlerine yansımayan kişisel özelliklerini, bir gününü nasıl dolu dolu yaşadığını, geniş dost çevresini, kurduğu sıkı ilişkileri öğreniyoruz.

Necatigil'in kızı, yazar dostumuz Ayşe Sarısayın'ın öncülüğünde başlayan arşiv çalışmaları usta şairin biz okurlarının tasavvur ettiğinden çok daha zengin ve yoğun bir yaşamı olduğunu gösteriyor. 'Serin Mavi'de Necatigil'in eşine yazdığı mektuplardan 'ev-aile-yakın çevre üçgeninde' yaşananlara şahit olmuştuk. 'Dar Bir Çember İçinde' Behçet Necatigil'le yakın dostu Kâmuran Şipal'in 1948-1972 yılları arasında birbirlerine yazdıkları mektuplardan oluşuyordu. Behçet Necatigil'in çocukluk yıllarını ve elle yazılıp yakın çevreye okuttuğu dergisinin öyküsünü 'Küçük Muharrir/Çocukluk ve Gençlik Yazıları'nda okumuştuk. Necatigil arşivinde bulunan kendi yazdığı kaside ve gazellerden ve onların yazılış öykülerinden oluşan 'Dost Meclislerinde Kasideler' ise şairin dostlarıyla ilişkilerini gösteren benzersiz bir anı kitabıydı. Ali Tanyeri ve Hilmi Yavuz'un açıklayıcı notlarla hazırladığı 'Mektuplar'dan zaten nasıl geniş bir dost çevresi olduğunu, onlarla mektuplaşarak iletişimi hep canlı tuttuğunu biliyorduk. Alman Türkologlar Otto Spies, Andreas Tietze, Annemarie Schimmel ve H. Wilfrid Brands'la mektuplaşmalardan oluşan

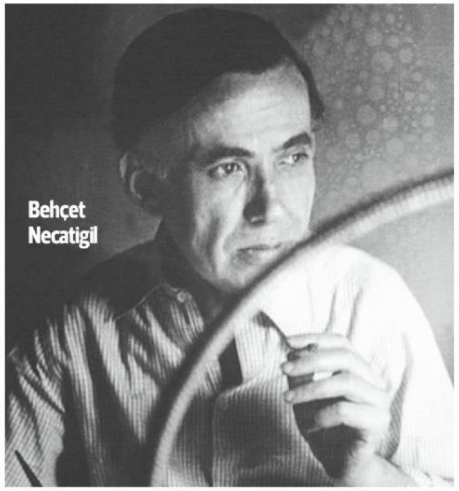

'Tercümemi Nasıl Buldunuz?' onun dostluk ağının Türkiye ile sınırlı kalmadığını, sınır ötesine de ulaştığını örnekliyordu. **Necatigil'in mektup kitapları dizisinin yeni cildi 'Şiirinizin Tadına Geç Vardım' 1940'lı yıllardan itibaren Necatigil'e yazılmış mektupları kapsıyor.**

Serenad Demirhan'ın derlediği ve açıklayıcı notlarla zenginleştirip daha da anlaşılır kıldığı 'Şiirinizin Tadına Geç Vardım', altbaşlığında belirtildiği gibi edebiyat ve sanat dünyasından Necatigil'e mektupları ve Necatigil'in onlara verdiği bazı cevapları içeriyor. Bir anlamda 'Mektuplar' ve 'Tercümemi Nasıl Buldunuz?'la kurulan iletişim evreninin tamamlandığını görüyoruz. **Necatigil derslerin yoğunluğundan mektuplara hep geç cevap yazdığından yakınsa da sıkı bir takipçi, vefakâr bir dost. Oktay Rifat, İlhan Berk, Erdal Öz, Gülten Akın, Edip Cansever, Dağlarca, Doğan Hızlan, Cemal Süreya, Salâh Birsel, Attilâ İlhan, Adalet Ağaoğlu... Kendi kuşağından arkadaşları, daha yaşlılar, çok gençler...**

Yayımlanan bu bir dizi kitapla ne kadar sıkı bir arşivci olduğunu anladığımız Necatigil o zamanlarda da dostlarının en önemli başvuru kaynağı olmuş. Tanıdık tanımadık hemen herkes doğru bilgiye, gerçek kaynağa ulaşmak için ona başvuruyor. Necatigil de yüksünmeden onları cevaplıyor, ihtiyaç duydukları kaynakları sağlıyor.

Daha da önemlisi Necatigil'in mektup arkadaşlarının yazdıklarını, Necatigil'in cevaplarını okurken 1940'lardan üstadın vefatına, 13 Aralık 1979'a kadar geçen sürede edebiyat dünyamızı, kurdukları dostlukları, tanışmaları, şair ve yazarlar arasındaki ilişkileri, dergileri, yayınevlerini, kitap yayımlama çabalarını, yazarların örgütlenme girişimlerini öğreniyoruz.

'Şiirinizin Tadına Geç Vardım'la okurlar kuşkusuz Necatigil'in büyük dost meclisini, şürekâsını tanıyıp aralarındaki ilişkiyi çözümlerken, araştırmacılar, edebiyat tarihçileri de çok önemli veriler, bilgilere sahip olacaktır. Bu büyük arşiv derlemesinin ortaya çıkmasını sağlayan Ayşe Sarısayın iyi bir öykücü olmasının yanı sıra iyi bir biyografi yazarıdır. Bu muhteşem arşivi değerlendirip kapsamlı bir Behçet Necatigil biyografisi yazmasını bekliyoruz. ■

ŞİİRİNİZİN TADINA GEÇ VARDIM
EDEBİYAT VE SANAT DÜNYASINDAN NECATİGİL'E MEKTUPLAR
Hazırlayan: Serenad Demirhan
Yapı Kredi Yayınları, 2023
320 sayfa.